

Rapportage Stichtse Vrijeschool Zeist

I. Inleiding: opzet van de pilot

In het schooljaar 2013-2014 hebben de besturen van de afdelingen voortgezet onderwijs van de vrijescholen het initiatief genomen voor een pilot van collegiale visitatie. Drie scholen meldden zich voor deze pilot: de Vrijeschool Den Haag, de Adriaan Roland Holstschool in Bergen en het Novalis College in Eindhoven. In 2014-2015 en 2015-2016 is de pilot vervolgd met steeds drie nieuwe scholen: het Marecollege in Leiden, het Karel de Grote College in Nijmegen, het Parcival College in Groningen en het Geert Groote College in Amsterdam, de Bernard Lievegoed School in Maastricht en de Vrijeschool Zutphen.

In 2016-2017 worden de Stichtse Vrijeschool Zeist, Het Rudolf Steiner College Haarlem en het Rudolf Steiner College Rotterdam bezocht.

Vanuit het bestuur van de vier stichtingen van vrijescholen voor voortgezet onderwijs is een kader gemaakt voor de visitatie. Dit kader is voorgelegd aan en besproken met de deelnemende scholen en vervolgens voor commentaar voorgelegd aan het platform van rectoren (platform VO) van vrijescholen. Het bestaat uit een zestal domeinen, met per domein een aantal standaarden en daarbinnen indicatoren. De bedoeling van het kader is om de essentie van de vrijeschoolpedagogiek en didactiek zichtbaar te maken.

Vanuit dit kader schrijven de scholen eerst een zelfevaluatie, waarbij zij in de spiegel kijken en zichzelf beschrijven volgens de standaarden en indicatoren uit het kader. In de beschrijving komen steeds doelen, realisatie, evaluatie en verbeterpunten aan de orde. De zelfevaluatie wordt aangevuld met relevante documenten om het beeld over de school te completeren.

De zelfevaluatie wordt gelezen door de visitatiecommissie. Deze bestaat per school uit twee schoolleiders van andere vrijescholen, uit een bestuurslid van de vrijeschool besturen, uit een externe voorzitter en een externe ambtelijk secretaris.

De visitatiecommissie formuleert vragen naar aanleiding van de zelfevaluatie en aanvullende documenten van de school en legt deze voor aan zes panels: de schrijvers van de zelfevaluatie, leerlingen, ouders, leerlingbegeleiders (met name klassenleraren/mentoren), leerkrachten en schoolleiding. Daarnaast bezoekt de commissie een flink aantal lesdelen (30 – 40 lesdelen, met een kijktijd van 20-30 minuten), zowel van periodelessen als vaklessen.

Op grond van de panelgesprekken en het lesbezoek vormt de commissie zich een beeld over de sterke punten en de verbeterpunten van de school als vrijeschool; zij houdt de school een spiegel voor. Dat beeld wordt aan het eind van de tweedaagse visitatie door de voorzitter van de commissie mondeling gepresenteerd. Later volgt een schriftelijk verslag. De school kan reageren op het verslag, met name vanuit de vraag of er feitelijke onjuistheden in staan – de oordelen blijven uiteraard voor rekening van de commissie.

Het verslag van de Stichtse Vrijeschool Zeist is het eerste in het vierde jaar van deze pilot. Het begint met een korte bespreking van de zelfevaluatie en het lesbezoek. Daarna volgt een bespreking van de bevindingen bij de zes domeinen uit het visitatiekader. Onder de standaarden en indicatoren staat steeds het commentaar van de visitatiecommissie, hier en daar vergezeld van aandachtspunten (in de tekst verwerkt) en aanbevelingen (apart aangegeven). Aan het eind van het verslag volgt nog een korte concluderende paragraaf.

II Zelfevaluatie

De visitatiecommissie vond dat de zelfevaluatie samen met de vele bijlagen een beeld gaf van een school die op veel terreinen beleidsactief is.

De commissie vond verder de zelfevaluatie op veel gebieden eerder opsommend dan reflectief. In de PDCA cyclus zijn evaluatie en het consistent verbinden van gegevens

daaruit aan verbeterpunten minder sterk ontwikkeld. Het effect van ingrepen in de school (pedagogisch-didactisch of in de organisatie) werd daardoor niet altijd goed zichtbaar gemaakt.

III Bespreking van het visitatiekader

1. Doelstellingen van de school

1.1

De vrije school doelstellingen zijn helder.

Indicatoren:

- De school onderhoudt een spirituele visie op de menselijke ontwikkeling.
- De school onderschrijft de doelstellingen van het vrijeschoolleerplan.
- De school onderschrijft Notitie Identiteit van de Vereniging van vrijescholen.
- De school heeft daarnaast eigen doelstellingen die passen in het kader van vrijeschoolonderwijs
- De doelstellingen worden breed gedragen in de school.

De school sluit aan bij de doelstellingen van de vereniging en van het leerplan. De doelstellingen worden breed gedragen. De school wordt door alle betrokkenen als een sterke eenheid ervaren. Dat gevoel van eenheid is nu veel sterker aanwezig dan in het verleden.

Binnen het cluster waar de school deel van uitmaakt is er ruimte om eigen accenten te leggen in het schoolplan.

1.2

De school onderneemt activiteiten om de doelstellingen te realiseren.

Indicatoren:

- De school heeft de strategische beleidsontwikkeling beschreven.
- De school heeft de strategische beleidsontwikkeling geconcretiseerd in speerpunten.
- De school heeft de visie op het onderwijskundig leiderschap beschreven.
- De school maakt duidelijk welke omstandigheden de realisatie van de doelstellingen bevorderen of belemmeren, bijvoorbeeld ontwikkelingen van de leerlingenpopulatie, specifieke ontwikkelingen in de positionering van de school, ontwikkelingen in het personeelsbeleid en/of andere ontwikkelingen.

De jaarlijkse bijstelling van het schoolbeleidsplan is arbeidsintensief, maar zorgt ervoor dat de plannen actueel en schoolgericht zijn.

Voor een buitenstaander is niet direct helder hoe de diverse gremia zich tot elkaar verhouden. Voor de betrokkenen lijkt dit niet problematisch. In ieder geval zijn velen actief betrokken bij de koers van het onderwijs, waarbij de pedagogische werkgroep en het beleidsforum een grote (adviserende) stem hebben. De rector neemt uiteindelijk de besluiten. Bij 5.3 wordt dit uitvoeriger beschreven.

De instroom van leerlingen is stabiel, met de aantekeningen dat de instroom vanuit de vrijeschool onderbouwen in de regio wat achterblijft en dat er meer meisjes dan jongens naar de school komen. Er wordt nu ingezet op een betere verhouding met de vrijeschool onderbouwen en in de didactiek is de jongensaanpak een aandachtspunt. Het streven is om in de komende jaren een extra klas over alle leerjaren in te voeren. Dit zal op termijn ook het aanbieden van keuzes binnen de profielen in de bovenbouw beter uitvoerbaar maken.

2. Pedagogisch klimaat

2.1

De leerstof en de omgang met de leerlingen zijn gebaseerd op de ontwikkeling van de jonge mens.

Indicatoren

- Leraren zijn in staat om de verbinding te beschrijven tussen hun lesinhoud en de ontwikkeling van de leerlingen.
- Leraren zijn in staat om te beschrijven welke keuzes zij hebben gemaakt om het vrijeschoolleerplan aan te laten sluiten bij de actuele ontwikkelingen.
- Leraren moedigen leerlingen aan tot een genuanceerd oordeelsvermogen, op basis waarvan zij tot innerlijk vrij en zelfstandig handelen kunnen geraken.

Er is veel ervaring in het lerarenteam. Leraren zijn bekend met de leerlijnen. Er werken met name in de middenbouw veel leraren met kennis over en ervaring met de onderbouw.

Ten aanzien van het oordeelsvermogen van leerlingen was het opvallend dat enige ouders de 12^e klas leerling beschreven als bewust en zelfkritisch. Ze vonden dit een positieve verdienste van de school.

2.2

De leerling wordt gezien in zijn unieke eigenheid, zijn voornemens en zijn kwaliteiten.

Indicatoren

- Leraren zijn in staat om elke individuele leerling te karakteriseren
- Leraren stemmen hun aanpak en beoordeling zichtbaar af op de eigenheid van de leerling.

Uit de zelfevaluatie en panelgesprekken kwam het karakteriseren van elke leerling als sterk punt van de school naar voren (zie ook 3.6).

Het afstemmen op de eigenheid van de leerlingen was voor de visitatiecommissie in de lessen veel minder goed waar te nemen, mogelijk omdat het alleen lesdelen betrof. Veel onderwijs is homogeen, met weinig differentiatie. Wel slagen leraren er goed in om met iedereen in de klas contact te onderhouden.

In de middenbouw werken leerlingen voor een deel in heterogene groepen en krijgen de ruimte om van niveau te wisselen. Toch is de determinatie in de 9^e klas voor leerlingen en ouders niet altijd helder. Beide groepen lieten kritische geluiden horen over de communicatie en soms ook over een gebrek aan voldoende uitdagend materiaal. Naar de mening van de schoolleiding is er deels sprake van een onoplosbaar probleem: het 9^e jaar brengt nu eenmaal onzekerheid met zich mee en dan is het soms moeilijk voor ouders en leerlingen om de boodschap die wordt gegeven te accepteren. Toch verdient de communicatie op dit punt aandacht.

In de bovenbouwlessen zag de commissie veelal een homogene aanpak, maar hoorde wel over een aantal goede voorbeelden van individuele afstemming, bijvoorbeeld via een formulier voor leerlingen (Engels) en mailcontact (economie).

Bij deze standaard wordt ook stilgestaan bij een bredere discussie rond heterogeen samengestelde groepen. De breed samengestelde middenbouwklassen en de wijze waarop wordt toegewerkt naar de uiteindelijke determinatie in de 9^e klas zijn bewuste keuzes en uitgangspunten van de school. In de woorden van een leraar: 'Leerlingen vinden heterogeniteit een enorme sociale impuls.' De vormgeving verschilt: in periodelessen werkt het anders dan in vaklessen en er zijn ook verschillen in aanpak tussen vakken. Die ruimte wordt door de schoolleiding ook geboden.

Toch staat de wijze waarop de heterogeniteit nu vorm krijgt enigszins onder druk. Dat heeft onder meer te maken met vragen van ouders die bezorgd zijn of hun kind

voldoende op maat bediend wordt. Ook bij een aantal leraren leeft de vraag of een indeling in dakpannen niet gewenst is.

2.3

De omgang tussen de deelnemers van de school (leerlingen, onderwijzend en ondersteunend personeel, ouders) is gelijkwaardig, respectvol en met wederzijdse aandacht en waardering van ieders kwaliteiten en tekortkomingen.

Indicatoren:

- De school zorgt voor gelijkwaardigheid en respect tussen alle deelnemers.
- De school onderhoudt een klimaat van wederzijdse aandacht en waardering van ieders kwaliteiten en tekortkomingen.

Alle deelnemers van de school roemen de sfeer, de prettige omgang, de gelijkwaardigheid. In en om de lessen zag de visitatiecommissie dit ook met eigen ogen. Leerlingen zijn keurig, vriendelijk en beleefd naar elkaar, de klas en de leraren. Ook de sfeer in de lerarenkamer is opvallend constructief. Iedereen komt graag naar school.

2.4

De school biedt contexten aan waarin verbindingen gelegd worden tussen de school en de buitenwereld.

Indicatoren:

- Leerlingen gaan gericht naar de buitenwereld: stages, projecten, onderzoek.
- Leerlingen werken niet alleen theoretisch, maar ook toepassingsgericht en integreren daardoor kennis en vaardigheden.
- De school haalt de buitenwereld naar binnen, bijvoorbeeld door middel van simulaties en aandacht voor de actualiteit en geeft ervaringen van leerlingen van buiten de school een plaats.

Er is veel activiteit op het gebied van stages en projecten. In de periodelessen zag de commissie een aantal voorbeelden van integratie met de buitenwereld en toepassingsgerichtheid. Er is nog wel ruimte om dit uit te breiden. In de vaklessen zag de commissies een flink aantal voorbeelden van toepassingsgerichte elementen en een aantal voorbeelden van het binnenhalen van de buitenwereld.

2.5

De leerlingbegeleiding voldoet een vrije school uitgangspunten.

Indicatoren:

- Elke leerling voert regelmatig een ontwikkelingsgesprek met zijn mentor.
- Elke leerling maakt zijn of haar ontwikkeling op school zichtbaar in een portfolio en/of biografiegesprek.

In navolging van de school maakt de commissie een onderscheid tussen de begeleiding in de middenbouw en de bovenbouw.

In de middenbouw kent de school een intensief begeleidingssysteem. De klassenleraar kent het kind heel goed, geeft meestal ook (periode)les(sen) aan hem of haar.

In de bovenbouw is dat minder het geval omdat de mentor niet altijd leraar van de leerling is. In de bovenbouw is de begeleiding gesplitst in persoonlijke begeleiding en studiebegeleiding.

Leerlingen en ouders zijn heel tevreden met de begeleiding in de middenbouw, minder tevreden over die in de bovenbouw. Voor ouders blijft de studiebegeleider uit het zicht; zij vinden het ook onhandig dat de taken gesplitst zijn. Leerlingen toonden zich overigens

niet ontevreden over de mentormomenten in de bovenbouw. Bij echte problemen zouden zij mogelijk wel eerder contact zoeken met hun klassenleraar uit de onderbouw.

De biografie krijgt voldoende aandacht; de ontwikkeling van een portfolio staat momenteel op een zacht pitje.

Aanbevelingen:

Heroverweeg de splitsing van de bovenbouwbegeleiding over twee personen en neem daarin de communicatie naar leerlingen en ouders mee als aandachtspunt.

Besteed opnieuw aandacht aan het portfolio als plusdocument.

3. Didactische uitvoering

3.1

De school vult het leerstofaanbod in volgens vrije school uitgangspunten.

Indicatoren:

- De school maakt vanuit de vrijeschoolpedagogie keuzes in het vakkenaanbod.
- Het periodeonderwijs wordt ingevuld volgens vrijeschool uitgangspunten.
- De school bevordert samenhang in het leerstofaanbod in een doorlopende leerlijn vanaf het basisonderwijs.
- De school bevordert samenwerking tussen vakken.

De school kiest voor een ruim aanbod, waarin ook de traditionele vrijeschoolvakken hun plaats behouden. Consequentie van die keuze is dat leerlingen soms lange dagen maken. Het leerlingenpanel nam dat overigens voor lief.

De invulling van het periodeonderwijs is voortdurend onderwerp van gesprek op school. Zo is op dit moment onderzoek naar de verhouding tussen periodelessen en vaklessen actueel. Over inhoud en vorm van de lessen: zie 3.3 en 3.4.

Het bewaken van de doorlopende leerlijnen krijgt aandacht in de school. Sommige ouders vonden de overgang vanaf de onderbouw groot; dat hield vooral verband met het veel grotere aantal toetsen.

Er wordt niet gestuurd op samenwerking tussen vakken, maar het is wel een spin-off van de intervisie in duo's. Samenwerking is sterk afhankelijk van het initiatief en enthousiasme van individuele leraren.

3.2

De school vult de leertijd in volgens vrije school uitgangspunten

Indicatoren:

- De school maakt vanuit de vrijeschoolpedagogie keuzes voor de dagindeling en de ordening van leertijd (zoals periodisering).
- De school maakt vanuit de vrijeschoolpedagogie keuzes bij specifieke toekenning van lessen aan vakken en projecten.

De school streeft naar een ademend rooster. Om iets meer rust in de dag te krijgen zijn de uren verlengd van 45 naar 50 minuten. Dat betekent dat dagen soms later eindigen voor leerlingen, maar – zo vinden zij – wel iets minder gehaast verlopen.

In middenbouwlessen ligt het tempo soms laag zodat er een wel heel lange spanningsboog ontstaat voor de leerlingen.

In de invulling van de leertijd maakt de school vrijeschoolse keuzes, bijvoorbeeld voor Nibelungen, Parcival, kunst, en euritmie.

3.3

De school laat didactisch vakmanschap zien

Indicatoren:

- *Leraren maken en onderhouden in de les het contact met alle leerlingen in de groep.*
- *Lessen hebben een duidelijke didactische opbouw (gemarkeerd begin en einde, voor leerlingen heldere lesdoelen)*
- *De lessen kennen variatie in lesvormen, klasopstellingen en leermiddelengebruik.*
- *Leerlingen worden gestimuleerd om kennis toe te passen, bijvoorbeeld door zelf onderzoek op te zetten en uit te voeren.*

Het merendeel van de lesdelen die de commissie observeerde bestond uit frontale instructie en frontale interactie, in mindere mate uit zelfstandig (ver)werken. Daarbij slaagden de meeste leraren er goed in om met de hele groep het contact te onderhouden.

De opbouw van de lessen en de leerdoelen werden vrijwel nooit expliciet gemaakt voor de leerlingen; toch bleek de structuur van de les voor de meeste leerlingen voldoende duidelijk.

Zoals al bij 2.4 genoemd, zag de commissie een aantal voorbeelden van toepassingsgericht werken, juist ook in de vaklessen. Onderzoeksvoorbeelden zag de commissie vooral in de periodelessen.

De leeromgeving is traditioneel ingericht met lokalen in de busopstelling. Dat nodigt niet uit tot variatie in lesvormen. Daar was ook weinig sprake van, behoudens enkele kleine samenwerkingsopdrachten, meestal in duo's.

Smartboards en/of beamers zijn in vrijwel alle lokalen voorhanden, maar worden niet veel gebruikt. Het schoolbord is nog dominant als hulpmiddel. Soms is dit inefficiënt en tempoverlagend. Een aantal leerlingen uit het gesprekspanel zou wensen dat de school in dit opzicht wat meer met de tijd meegaat; het is belangrijk om ermee om te leren gaan, merkte een leerling op.

Opvallend was dat de commissie weinig voorbeelden zag waarin leraren met de klas of een deel daaruit de diepte ingingen voor leerstofverkenning, bijvoorbeeld in de vorm van een onderwijsleergesprek.

Aanbeveling

Focus in de didactiekontwikkeling iets meer op nieuwe aanpakken met gebruik van moderne hulpmiddelen en zorg voor meer leerstofverkenkende fases in lessen.

3.4

Het met elkaar verbinden van denken, voelen en willen heeft een volwaardige plaats in de didactische aanpak van de school.

Indicatoren:

- *Leraren spreken bij alle vakken leerlingen op kunstzinnige wijze aan op hoofd, hart en handen.*
- *De school geeft de niet-cognitieve vakken een volwaardige plek in het curriculum.*
- *Het lesprogramma kent een evenwichtige variatie in lesvormen, klasopstellingen en leermiddelengebruik.*
- *Leraren gebruiken en/of ontwikkelen materiaal dat gericht is op verschillende verwerkingsprincipes.*
- *De school heeft een samenhangend programma van vakoverstijgende werkvormen, zoals projecten.*

De schoolleiding heeft de ambitie uitgesproken dat het hele onderwijs bestaat uit ontwikkelstof en dat er in dat opzicht geen verschil is tussen periodelessen en vaklessen. Deze ambitie geldt ook voor het onderwijs in de 11^e en 12^e klas: de examenstof is in feite eveneens ontwikkelstof.

Het uitwerken van die ambitie vindt met name plaats via het intervisietraject, waaruit inspiratie moet komen om lessen anders in te richten. Sturing vanuit de schoolleiding

richt zich met name op het faciliteren van momenten waarop didactische vernieuwingen besproken worden, niet zozeer op de inhoud van de vernieuwingen. Differentiatie is een belangrijk thema, met name gericht op het bieden van voldoende uitdaging, het geven van verdieping, het zoeken naar andere werkvormen dan frontaal klassikaal. Desondanks viel de onderwijspraktijk nog tegen op dit punt.

3.5

De toetsing voldoet aan vrije school uitgangspunten.

Indicatoren:

- De school heeft een beleid voor de hoeveelheid toetsen en soorten toetsen.
- De school heeft een beleid voor het nabespreken van toetsen.

Er is beleid voor de regels rondom toetsen. In de middenbouw worden toetsen op verschillende niveau's beoordeeld; in klas 9 zijn er toetsen voor niveaugroepen. Actueel is het ontwikkelen van een eigen visie op toetsen. In de nieuwe visie staat centraal dat er meer aandacht moet komen voor formatief toetsen met minder cijfers en meer inhoudelijke feedback naar leerlingen. In dit stadium zijn de plannen hiervoor nog niet breed bekend in de school.

De nabespreking van periodetoetsen vindt de school lastig te organiseren.

3.6

De rapportage voldoet aan vrije school uitgangspunten.

Indicatoren:

- De rapportage geeft niet alleen een overzicht van resultaten, maar tevens een breed beeld van de ontwikkeling van leerlingen.
- Leraren en/of mentoren gebruiken de rapportage als reflectie-instrument voor leerlingen.

Ouders en leerlingen zijn over het algemeen tevreden over de rapportages, zij het met een aantal kanttekeningen.

De eerste betreft de rapportage in klas 9. Voor leerlingen en ouders is het niet altijd duidelijk op welk niveau beoordeeld wordt. Leerlingen pleiten ervoor om het niveau expliciet te benoemen.

Een aantal ouders vond de rapportage in de bovenbouw door mentoren tegenvallen. Zij vermoeden dat dit komt doordat mentoren in de bovenbouw verder weg staan van de leerlingen. Wel wordt dit voldoende gecompenseerd door andere leraren: er zijn altijd voldoende leraren die het kind in beeld hebben.

De visitatiecommissie heeft geen goed beeld gekregen van de wijze waarop rapporten met leerlingen besproken worden. Het lijkt erop alsof dit erg afhankelijk is van de klassenleraar/mentor/studiebegeleider.

Aanbeveling

Zorg voor meer duidelijkheid en eenduidigheid in de wijze waarop rapporten met leerlingen besproken worden.

4. Opbrengsten

4.1

De school verantwoordt de brede ontwikkelingsdoelen van de leerlingen.

Indicatoren:

- De school benoemt de brede ontwikkelingsdoelen voor de leerlingen.
- De school onderzoekt systematisch of de brede ontwikkelingsdoelen voor de leerlingen gehaald worden.

De school heeft de brede ontwikkelingsdoelen niet expliciet benoemd. Het onderwerp wordt wel aangeraakt in de zoektocht van de denktank naar een toekomstbestendige inrichting van het onderwijs. De landelijke vereniging werkt wel aan het vastleggen van de brede doelen; de rector is betrokken bij deze landelijke ontwikkeling.

Leerlingen en ouders kunnen overigens wel een aantal van de doelen benoemen: kritisch naar zaken leren kijken; creativiteit; kennismaken met kunstgeschiedenis, wereldreligies, toneelstukken; de meerwaarde leren kennen van in een groep opereren; het ambachtelijke onderwijs.

4.2

De school verantwoordt de leerresultaten.

Indicatoren:

- De school benoemt de gewenste leerresultaten van de leerlingen.
- De school bewaakt en documenteert de leerresultaten.
- De school verzamelt en documenteert gegevens over instroom, doorstroom en uitstroom.

De school heeft dit stuk op orde en leerlingen halen prima resultaten. Zoals voor alle vrijescholen is het een zoektocht naar wat moet en wat daarbinnen maximaal kan. Secties moeten zich verantwoorden als resultaten achterblijven. Aandachtspunten zijn de doorstroom van onderbouw naar middenbouw (volgens ouders een grote overgang) en van middenbouw naar bovenbouw (soms de overgang zelf en verder het proces eromheen, zie 2.2). De instroom van leerlingen van andere basisscholen naar de middenbouw verloopt goed.

5. Organisatie

5.1

Leerlingen hebben een aantoonbare inbreng in de school.

Indicatoren:

- De school betreft de leerlingen bij keuzes op pedagogisch/didactisch gebied.
- Leerlingen hebben invloed in de organisatie.
- Leerlingen kunnen hun formele rechten en beslissingsbevoegdheden uitoefenen (zoals in de MR en leerlingenraad).

Leerlingen hebben op een aantal manieren invloed, ook op pedagogisch/didactisch gebied. Zij zijn betrokken bij de evaluatie van leraren, hebben zitting in de sollicitatiecommissie voor LD functies en bekijken kandidaat-leraren in proeflessen. Leerlingen worden niet systematisch betrokken bij nieuwe inhoudelijke ontwikkelingen op pedagogisch/didactisch gebied.

De lijn vanuit de leerlingenraad naar de schoolleiding is kort; er is aandacht voor zaken die leerlingen aankaarten.

De communicatie tussen leden van de leerlingenraad en hun achterban is niet optimaal. Er zou meer aandacht besteed kunnen worden aan het daadwerkelijk uitvoeren van het bestaande communicatiemodel. Dat lijkt een taak voor klassenleraren en mentoren.

5.2

Ouders hebben een aantoonbare inbreng in de school.

Indicatoren

- De school betreft de ouders aantoonbaar bij beslissingen op pedagogisch/didactisch gebied en in de organisatie.
- Ouders kunnen hun formele rechten en beslissingsbevoegdheden uitoefenen (zoals in de MR en ouderraad).

In het ContactOuderPlatform pakken de leden schoolbrede signalen op. Volgens de ouders uit het panelgesprek komen er relevante zaken aan de orde, zoals de instroom van nieuwe leerlingen en gebruik en inrichting van het schoolplein. Één ouder merkte op dat de school nog beter de gewenste betrokkenheid van ouders kan uitstralen.

5.3

Het personeel (OP en OOP) is actief betrokken bij de school.

Indicatoren:

- Medewerkers hebben invloed op het beleid, zowel formeel (rechten en beslissingsbevoegdheden) als informeel.
- Medewerkers werken in verschillende werkverbanden systematisch aan schoolontwikkeling
- De schoolleiding bevordert het werken vanuit een gemeenschappelijke visie.
- De schoolleiding bevordert teamvorming en een positieve schoolcultuur onder medewerkers.
- De schoolleiding besteedt aandacht aan open communicatielijnen met en tussen medewerkers.

De visitatiecommissie worstelde enigszins met de veelheid aan taken en gremia in de organisatie. Gaandeweg werd zichtbaar dat voor de meeste betrokkenen de ontwikkeling van beleid en de besluitvorming erover zowel duidelijk als voldoende werkbaar zijn. Nieuwe initiatieven kunnen door verschillende groepen ontwikkeld worden. De pedagogische werkgroep functioneert als geweten van de school en brengt onderwerpen in bespreking in de pedagogische vergadering.

Het beleidsforum is een adviserend orgaan. Hier worden ideeën uitgetest en besproken. De teamstructuur is in eerste instantie vooral een vergaderstructuur, die ervoor zorgt dat gesprekken over klassen en kinderen in een kleinere groep gevoerd worden. Nieuwe initiatieven worden in een aantal van deze groepen besproken, waarna de schoolleiding uiteindelijk een besluit neemt. Er is sprake van een organisch geheel eerder dan van een aantal vaste aangestuurde processen. Essentieel is dat de schoolleiding goed luistert naar de adviezen van de diverse gremia en daar haar besluit op baseert. Omdat er in de school een sterk gedragen gemeenschappelijke visie is, heeft de commissie het beeld gekregen van een evenwichtige situatie waar de betrokkenen tevreden over zijn.

Met het oog op de toekomst is de positie van de teams van belang. In de geleidelijke overgang van een familiecultuur naar een meer professionele organisatie zouden de teams aan inhoudelijke kracht kunnen winnen. Nu al maken de teamleiders 'half' deel uit van de schoolleiding – het was opvallend dat hun positie niet door iedereen op dezelfde wijze werd beschreven. Op termijn zal er een keuze gemaakt moeten worden wat de beleidsruimte van de teams wordt en wat dit betekent voor andere gremia.

De veelheid van groepen en taken en functies daarbinnen heeft overigens ook een positief effect. In de woorden van een van de opstellers: 'We hebben veel eigenaren; dat leidt tot betrokkenheid.'

6. Deskundigheid van de medewerkers

6.1

De school heeft een aannamebeleid gericht op vrije school kwaliteiten.

Indicatoren:

- Bij het aannamebeleid wordt gekeken naar de benodigde vaardigheden en competenties om als vrijeschoolleraar te kunnen werken. Er worden afspraken gemaakt over een persoonlijk ontwikkelingsplan.
- De school maakt in de sollicitatieprocedure actief gebruik van documenten waarin het vrijeschoolonderwijs beschreven wordt.
- Nieuwe leraren worden in de school begeleid bij het ontwikkelen van hun competenties als vrijeschooldocent.

Er is sprake van een stabiel team: wie op school komt werken, blijft meestal lang. Er zijn in de afgelopen jaren niet veel nieuwe leraren aangenomen; dit jaar twee. Nieuwe leraren worden adequaat begeleid.

Aandachtspunt voor de schoolleiding is een meer evenwichtige opbouw van het lerarenteam in de toekomst. Bij een mogelijk groei van de school streeft de schoolleiding ernaar om meer jonge teamleden in te passen.

6.2

De school onderhoudt de vakdeskundigheid van medewerkers.

Indicatoren:

- Alle leraren bezitten een lesbevoegdheid en zijn vakbekwaam
- De school stimuleert medewerkers om een masteropleiding te doen.
- De school heeft een scholingsbeleid en een scholingsplan.
- Leraren zetten hun deskundigheidsbevordering herkenbaar in voor (na)scholing.

Er is een hoog percentage eerstegraads leraren: rond de 60%. Verschillende leraren volgen een masteropleiding.

Het gemeenschappelijke scholingsplan heeft de afgelopen jaren vooral in het teken gestaan van intervisie. Dit ambitieuze traject wordt door leraren positief ervaren en heeft geleid tot uitwisseling van kennis en ervaring, juist ook met collega's uit andere vakgroepen.

6.3

De school onderhoudt de vrijeschooldeskundigheid van medewerkers.

Indicatoren:

- De school stelt in functionerings- en beoordelingsgesprekken vrijeschooldoelen en -vaardigheden aan de orde.
- De school biedt een (interne) vrijeschoolopleiding aan.
- Leraren en directieleden die in vaste dienst komen hebben een vrijeschoolcursus gevolgd en/of volgen het interne scholingsaanbod.

In functioneringsgesprekken komt de specifiek vereiste deskundigheid aan bod. Er is een eigen scholing voor nieuwe leraren. Deze bestaat uit een cursus en een tweejarig coachingstraject.

IV. Tot slot

In een terugblik op de visitatie wil de visitatiecommissie in de eerste plaats de uitstekende pedagogische sfeer noemen. Werkelijk iedereen gaat met zichtbaar plezier naar school.

In die sfeer vindt goed onderwijs plaats met een ruim aanbod aan vrijeschoolvakken, met betrokken leerlingen en met goede resultaten.

Al staan leerlingen centraal op school, in de lessen is het onderwijs leraargestuurd. De visitatiecommissie zag de leraar als moedereend, waar de kleine eendjes opgewekt achteraan lopen. Er is ruimte voor iets meer uitdaging en een ruimer gebruik van werkvormen en ICT leer- en hulpmiddelen. Dit zijn ook de punten waarbij leerlingen en ouders een aantal kritische kanttekeningen plaatsten. Aandachtspunt is ook de getalsverhouding tussen jongens en meisjes.

Heterogeniteit wordt gezien als een belangrijke sociale impuls voor leerlingen. De komende tijd zal de school zich bezig moeten houden met het overeind houden van deze principes, ook bij enige druk van ouders en van de concurrentie in de omgeving.

Ten slotte speelt de vraag van het afstemmen van de organisatie op inhoudelijke vernieuwingen en op de overgang naar een andere cultuur. Bij een meer professionele cultuur kan er ook meer aandacht zijn voor al het goede dat buiten het vrijeschoolonderwijs wordt ontwikkeld. De commissie kreeg het beeld van sterk gevoelde eenheid in het team. Het zal de kunst zijn om ervoor te zorgen dat de positieve spirit blijft bestaan ook als er andere personen aan het roer staan en de structuur enigszins verandert.

De commissie wenst de school veel succes met de uitdagingen waar zij voor staat. Ten slotte spreekt de visitatiecommissie haar dank uit aan de school voor de prettige ontvangst en bedankt in het bijzonder de deelnemers aan de panelgesprekken voor hun openhartige inbreng.

Maart 2017

Benno Elsen (voorzitter)

Wendelien Hoedemaker (conrector Rudolf Steiner College, Haarlem)

Sebastiaan Cooman (rector Rudolf Steiner College, Rotterdam)

Wiebe Brouwer (bestuurder vrijescholen Noord-Holland)

Michael Rubinstein (ambtelijk secretaris)